Muistio eduskunnan asunto- ja ympäristöjaostolle 27.10.2021

Laatija Miliza Malmelin

HE 146/2021 vp, momentti 35.01.65, Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon

Momentin 35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon määrärahaa voidaan käyttää **yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille** sekä **valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille.** Avustusta saavat järjestöt tekevät merkittävää ja arvokasta työtä muun muassa ympäristöön, luonnonsuojeluun sekä asumiseen ja rakentamiseen liittyvissä tehtävissä aktivoimalla kansalaisia ja mahdollistamalla heille toimijuutta näiden yhteiskunnallisesti tärkeiden teemojen parissa. Järjestöjen toiminta ja hankkeet tavoittavat kansalaisia usein paremmin kuin viranomaistoiminta. Järjestöjen tuottamat palvelut ovat tehokkaita ja edullisia.

Momentilta tuetaan myös **saariston ympäristönhoitoa**, joka perustuu lakiin saariston kehityksen edistämisestä (494/1981), jossa säädetään, että saaristokunnalle tai tällaisen kunnan jäsenelle voidaan "myöntää avustusta toimenpiteisiin, jotka koskevat saaristoluonnon suojelemista taikka saariston maisemakuvan säilyttämistä tai parantamista". Tuen avulla on hoidettu saariston niittyjä ja muita perinnemaisemia, tehty linnusto- ja luontoselvityksiä sekä kunnostettu saaristomaisemien kannalta tärkeitä rakennuksia ja rakennelmia. Tuen saajina ovat olleet saariston asukkaat sekä paikalliset luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt.

Lisäksi momentin määrärahoilla tuetaan **saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa**, joka matkailijoiden ja retkeilijöiden kannalta näkyy konkreettisesti roskaantumisen estämisenä. Pidä Saaristo Siistinä ry toimii saaristo- ja rannikkoalueilla sekä Järvi-Suomessa huolehtimalla muun muassa veneilijöiden jätteistä, kuivakäymälöistä, kelluvista imutyhjennysasemista ja retkisatamien jätehuollosta.

Määrärahaa käytetään myös **kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien hankkeiden** tukemiseen. Hankkeet tuottavat koulu- ja kasvatustyössä hyödynnettäviä materiaaleja ja toimintamalleja ja vahvistavat opettajien ja muiden kasvattajien osaamista sekä edistävät ympäristötietoisuutta laajemman yleisön keskuudessa. Niillä kehitetään myös ympäristökasvatuksen rakenteita ja edellytyksiä. Sisällölliset teemat hankkeissa ovat koskeneet mm. luonto- ja ympäristösuhdetta, ympäristön tilan seurantaa, ilmastokysymyksiä, luonnon monimuotoisuutta, kestävän kehityksen mukaisia toimintatapoja, aktiivista kansalaisuutta ja kulttuuriympäristöä.

Vuoden 2021 määrärahan käyttö

Momentilta on vuonna 2021 myönnetty avustusta 35 järjestölle niiden perustoimintaan, yhteensä 1 371 000 euroa (59 % momentin määrärahasta). Ympäristönhoitoon (ml saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) osoitettiin yhteensä 619 000 euroa (27 %) ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 330 000 euroa (14 %). Momentilta on lisäksi eduskunnan päätöksellä suoraan kohdennettu Suomen Metsästäjäliitolle 100 000 euroa ja Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:lle 100 000 euroa. Pidä Saaristo Siistinä ry:lle kohdennettiin 500 000 euroa Saimaan jätehuoltoaluksen hankintaan. Aluksen kokonaishinta oli 1,248 miljoonaa euroa, josta avustuksen

ylimenevän osan yhdistys kattoi omalla rahoituksellaan. Alus rakennettiin Paraisilla Oy HL-Metal Ab:n toimesta ja valmistui 12.7.2021. Huoltotyöt Saimaan retkisatamissa on tämän jälkeen hoidettu uuden Roope-Saimaan voimin.

Momentilta on viime vuosina vuosittain myönnetty avustusta 32-39 järjestölle niiden perustoimintaan, (vuoteen 2019 saakka asunto- ja rakennusalan järjestöille suunnattu avustus oli kohdennettu neuvonta- ja valistustyöhön). Näihin avustuksiin on käytetty 54-59%, momentin määrärahasta. Ympäristönhoitoon (ml saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) on käytetty 27-34% ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 12-14% momentin määrärahasta.

Määrärahan kehittyminen

Vuonna 2019 momentin 35.01.65 määräraha oli suuruudeltaan 1 930 000 euroa, josta 200 000 euroa lisättiin eduskunnan päätöksellä. Määrärahan lisäyksestä 100 000 euroa osoitettiin Suomen Metsästäjäliitolle ja 100 000 euron lisäys ohjattiin järjestöille myönnettäviin avustuksiin eduskunnan päätöksen mukaan.

Vuonna 2020 momentin 35.01.65 määräraha lisättiin 500 000 eurolla, josta 400 000 euroa lisättiin täydentävässä talousarviossa luonto- ja ympäristöjärjestöjen avustuksien korottamiseen ja 100 000 euroa eduskunnan päätöksellä kohdennettuna Suomen Metsästäjäliitolle. Kokonaisuudessaan momentin määräraha oli 2 230 000 euroa.

Vuonna 2021 momentin 35.01.65 määräraha lisättiin 700 000 eurolla eduskunnan päätöksellä ja oli suuruudeltaan 2 830 000 euroa. Määrärahan lisäyksestä 500 000 euroa osoitettiin Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankintaan, 100 000 euroa Metsästäjäliitto ry:lle lintukosteikkojen kunnostukseen ja 100 000 euroa Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:lle.

2022 määrärahaesitys 2 130 000 euroa

Vuodelle 2022 momentille on esitetty 2 130 000 euroa, joka on kehyksen tasolla. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on korostettu luonto- ja ympäristökasvatuksen edistämistä. Määrärahalla voidaan konkreettisesti osoittaa tukea luonto- ja ympäristökasvatusta tekeville järjestöille ja muille toimijoille. Varsin rajallisella määrärahalla on vuosien aikana voitu tehokkaasti tukea kansalaisyhteiskunnan toimijoita kansalaisten ympäristötietoisuuden lisäämiseksi sekä erilaisten luonto-, ympäristö-, rakennus- ja asuntoalan toimien toteuttamiseksi.